

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Lövölde-tér 2/a.

Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkeszti: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 20 K

Fél évre — — — — — 10 „

Negyed évre — — — — — 5 „

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A cionista kongresszus.

— Bécsi tudósítónktól. —

II.

Finita la comoedia! A XI. cionista kongresszusnak a végére jártak. A komédia elmúlt. A befejezéséig már nem jutottam el. Nem tudtam részességet vállalni abban, hogy a cionista pártvezetőség látszólag jogosan dicsekedhessék el azzal, hogy éjjeli permanens üléses, zárt ülések tartására vonatkozó indítványokkal garnirozott parlamentesdi játékaikat és még sok miegymást, ami ehhez a kongresszushoz tartozott, komoly újságírók komolyan vették volna. Azok a bizonyos éjszakai ülések, amelyeken a delegátusok félig üres padjai mellett, álmos közönség előtt a pártvezetőség szempontjából a legfontosabb határozatokat keresztülhajtani és kikényszeríteni kellett, a cionista kongresszusra nézve általában szimptomatikus jelenségük. Ily eszközökhöz nyultak a dicsőséges multu parlamentek, amikor a dekadencia stádiumába jutottak. A cionista pártvezetőség is, mint valami ősz ifju, a koraérett dekadencia stádiumában leledzik. És sajtójának minden szerelmi szolgálata sem lesz képes azokat, akiknek megnyerése végett éppen ez a kongresszus oly sok szint és csinadrattát alkalmazott, a cionizmus belső tarthatlansága felől tévedésbe ejteni.

Ez okból a határozatok és rezolúciók — hogy a kongresszus terminológiája mellett maradjak — sem a „gyakorlati“, sem a „politikai“ anticionista számára nem nyújtanak elég érdekes anyagot. Ebből a szempontból indulva ki, különösen azokra a momentumokra terelem a figyelmet, melyek legfőképpen a magyar zsidókra nézve bírnak jelentőséggel, amennyiben elég tanulságosak arra, hogy visszatartsák őket attól, miképpen a cionista agitátoroknak, akik most valószínűleg nagyra lesznek az állítólagos cionista eredményekkel, fölüljenek vagy lépre menjenek. Evégből most két momentumot világítok meg:

Midőn Wolfsohn elnök kedvenc magzatjait, a cionista szervezet egyedüli reális alkotásait, nevezetesen a pénzintézeteket a becsületes ember fölháborodásával és kétségbeesésével a „praktikusok“ zsákmányéhségével szemben menteni próbálta és észreverte, hogy ezek semmiféle argumentum előtt nem hajlanak meg, még egy érvet, az utolsót vágta az arcukba, amidőn kijelentette: A bank nem cionista!

Részvényeikkől nem cionisták is jegyezték. Szóról-szóra így: „A mi bankjaink pénzei idegen pénzek. A depót-k, melyeket kezelnek nem cionista pénzek!“ S később: „Már az előző kongresszuson ki akartam válni, hogy a cionista pénzintézetek védelmére pártot alapítsak. Más szóval, ha a bank pénzeit, a pártvezetőség tetszése szerint, kizárólag oly célokra fordítjátok, melyek a ti politikátoknak felelnek meg, akkor a részben idegen javakkal igazságtalanul bántak“. Erre a kaptafára Wolfsohn ugyanezt mondhatta volna a nemzeti alapról, valamint a cionista párt sok más gyűjtött pénzéről, amelyeket, bizvást mondhatjuk, nagyrészt nem cionistáktól préseltek ki, vagy az adakozó közömbössége folytán tudtak felhajtani.

Wolfsohnak a legelemibb kereskedelmi jogi fogalomra: a becsületes bizalomra való hivatkozása a pártvezetőségre és mamelukhadára csak azt a hatást gyakorolta, hogy egyszerre, mintha megállapodás lett volna, csak elkezdtek tombolni és átkozódni és a látszat mindvégig az volt, hogy Wolfsohn elnök már a legközelebbi pillanatban alighanem saját akarata nélkül is el fogja hagyni az emelvényt.

A magyar zsidóságra nézve, amely eddig a cionizmussal szemben még álhatatosnak bizonyult, ebből az a nevezetes tanulság következik, hogy minden eféle cionista gyűjtés alkalmából Wolfsohn szavára és arra a csuf összehangra gondoljanak, amelyet ez az emlékeztető a kongresszus lelkiismeretéből kiváltott. Mindig föl kell gondolni azt, hogy az a sekel, amit valamely agresszív diák, vagy valamely mézédés szavu, provizióra dolgozó cionista agitátor valamelyik nem cionistától kiguberál, azt eredményezi, hogy eme korona adományozóját akarata ellenére, mint cionistát, habár mint névtelen cionistát tartják számon és így tettes társsá teszik abban, hogy a cionista organizatio hivei számát nem aszerint állapítja meg, hogy mennyien fogadják el a principiumait, hanem aszerint, hogy az organizatio kasszájába hány korona folyt be.

A magyar zsidóság a tevékenységre gyönyöri területet talált az ITO-ban. Ez megfelel a lényegének, de a mai általános helyzetnek is megfelel és a magyar zsidóság éppen azért nyert az egész külföldön tekintélyben oly sokat, mert bebizonyította, hogy nem követi vakon a jel-

szavakat, hogy a cionizmus hatalmas agitációi, csábító jóslásai ellenére sem tudott hozzájuk férközni, hogy ellenben készséggel követték hívó szavát az ITO-nak, amely azoknak a nehéz kérdéseknek, melyek nyomoruságban és üldözések között élő keleti hittestvéreinket a föld porába nyomják, becsületes, mesterkéletlen megoldását képviseli. Ennélfogva éppenséggel nem szükséges, hogy bármily csekély összeg kelletlen adományozásával markirozzanak oly érdeklődést, mely tőlük egészen idegen és épp oly kevésbé szükséges támogatniok oly mozgalmat, amely Bécsben egy egész héten át egyébről sem tudott vitázni, csak arról, hogy a nagyrészt nem cionisták által gyűjtött pénzeket cionista célokra tetszés szerint mikép vesztegesse el.

A kongresszus során fölröppent még egy rakéta, amely szintén a magyar zsidóság, de a külföld zsidói szempontjából is nevezetes. Zipper dr. galíciai delegátus viharos tetszés mellett jelentette, hogy 100,000 koronás gyűjtése, melyet Galiciában egy Jeruzsálemben létesítendő gimnázium javára indított, az nap az említett összeg teljessé válása folytán lezáródott. Az ember szinte nem is hisz a fülének. Galiciában, a legnagyobb nyomoruságok országában, amelyben a kormánynak külön segítő akciót kell kezdeményeznie, egy oly országban, amelyről tudott dolog, hogy gazdag és a középosztályhoz tartozó zsidai a cionizmussal mint legelkeseredettebb ellenséggei állanak szemben, mondom, ebben az országban rövid néhány hónapon belül egy jeruzsálemi gimnázium létesítésére 100,000 koronát lehetett összehozni akkor, amikor a szegény munkanélküli zsidók nem éppen Jeruzsálemben, hanem Amerikába, sőt Braziliába, Kanadába s máshová oly tömegekben vándorolnak ki, hogy ez már a mértékadó tényezők figyelmét is fölkellette.

A cionista pártszervezet mindenesetre kimutatja azt is, hogy Galiciából különféle cionista pártcélokra és intézményekre az 1912. évben közel egy millió korona gyűlt egybe. Ha fölgondoljuk azt, hogy egy már több évvel azelőtt Németországban a galíciai nyomorgó zsidók fölsegítésére kezdeményezett akció látható formákat eddig azért nem tudott ölteni, mert a részes külföldi organizációk joggal szabták az akció előfeltételéül azt, hogy ennek a segítő akciónak bizonyos tekintetben az önsegély jellegével kell birnia, amennyiben magában Galiciában egy félig-meddig mégis számottevő összeget kell a céljaira egybegyűjteni és felgondoljuk azt, hogy a galíciai zsidók keseregve jelentették ki, hogy önsegélyre ők már egyáltalán nem is gondolhatnak: akkor nem nehéz fölfogni, mily fájdalmat keltő lehetett az a jelenet, amikor a cionista kongresszus ezt a gyűjtést ujjongva köszöntötte. Méit nem állott föl senki, hogy e galíciai hősök elé oda vesse a kérdést: vajjon nem bün-e, hogy a zsidó levegőemberek országában, abban az országban, ahol az éhtifusz otthon érzi magát, egy oly országban, ahol a kulturának oly nagy sötétsége uralkodik, melynek zsidai a gazdasági és elemi katasztrófák folytán közel vannak a kétségbeeséshez; vajjon nem bün-e, kérdem én, hogy ezektől az elhagyatott oly nagyon megviselt zsidóktól éppen a krizises esztendőben

még az utolsó fillért is kipréselik akkor, amikor kenyeret kellene nekik nyújtani?

Mondtam, hogy ez a látszólag tisztára cionista ügy a magyar zsidóság szempontjából is nagyjelentőségű. Mert ha a mindenektől elhagyatott galíciai zsidókat a cionisták is anyagi segítés helyett, anyagilag kiszipolyozzák és, tőlük is cserben hagyatva, a galíciai zsidók vándorbothoz nyulnak, akkor az ő mindent elborító hullámuk legelőbb a magyar-galíciai határon csap át. Hogy ez mit jelent, ezen a helyen nem kell külön kifejtennem.

Összefoglalva mai mondanivalóimat történeti hűséggel megállapítom a következőket:

A bécsi cionista kongresszus a jelenleg függő zsidó problémák közül egyetlen egyet sem tudott még csak egy fél lépéssel sem megoldásához közelebb hozni. Még a saját palesztinai munkaterületére vonatkozó állapotok felől is nemcsak megnyugtanni nem tudott, hanem még ennek a reményét sem volt képes nyújtani. A gyalázatos „vörös cédula“, a Palesztinában való tartózkodásra csak 6 hónapig jogosító igazolvány, még mindig érvényben van és épp úgy kényszerít baksisadásra meg más akaratlan görbe utakra, mint a hasonló esetek Oroszországban. Az, amit a cionista organizatio 17 év során a zsidók számára Palesztinábaa elérni tudott, oly nevetséges csekélység, hogy azokkal a vívmányokkal, amiket az Oroszországból a tengerentuli területekre kivándorolt zsidók az utóbbi 20 évben elértek, komolyan össze sem hasonlítható. A XI. cionista kongresszust sokkal nagyobb mértékben tölték a nyugat-európai nyilvánosság világitásába, semhogy tőle a cionizmus részére agitatorikus eredményeket várni lehetne. Wolfsohn ezt a kongresszust a *békétlenség kongresszusának* nevezte. Beteljesítette tehát azt, amit komolyan gondolkodó emberek a cionizmustól és fiatal hivatól egyedül várhattak: ahelyett, hogy egyesítette volna a zsidókat, pártokra osztotta őket és az egyesülés, a közös munka csak akkor fog elkövetkezni, ha a kiábrándulás, ami a XI. cionista kongresszuson megkezdődött, már az utolsó cionista fölött is urrá lett.

*

(Mult heti cikkemnek egy passzusa akaratomon kívül félreértésre adhatott alkalmat. Ott, ahol Mezei Ernő, a nagy magyar publicista gyönyörű cikkéről szólottam, tisztán és kizárólag az az intencióm volt, hogy az ő éleslátásu fejtegetéseit a magam adataival kiegészítsem, s nem az, hogy bármily irányu kritikát gyakoroljak. A sürgönyileg a szerkesztőségnek küldött cikkbe bizonyára technikai okból csuszhatott valamilyen félreérthető mondatszerkezet.)

A török zsidók és a cionizmus.

Bécs, 1913. szept. 8.

Beszélgetés Abu Halif bey arab képviselővel, a török parlament tagjával.

— Küldött tudósítónktól. —

A keleti kérdéstről beszélünk Abu Halif bey-jel, a Grand Hôtel nagy foyerjában. Ázsiai Törökország sorsáról, jövődő boldogulásáról, a hatalmak beavatkozásának módjairól beszélgettünk. Gyors egymásutánban bukkant fel az örmény, kurd, arab és szír kérdés, Anatólia és a

vasutak kérdése, amikor zajos társaság keltette fel figyelmünket. Kék zománcu jelvényes cionista kongresszisták voltak.

A képviselő kissé mosolygósan vett róluk tudomást. Mikor láttam érdeklődését, szerényen jegyeztem meg: „A cionista kongresszusra mennek.“ „Igen, tudom“ válaszolta. Ez is egy török és keleti kérdés, tette hozzá kissé gunyosan.

— Képviselő ur ismeri a cionizmus kérdését?

„Nagyon is jól! volt a válasz. Éveken át Párisban voltam, ahol az arab bizottságnak voltam tagja. Itt ismerkedtem meg a cionista-kérdéssel. Érdekelte a dolog és ezért, hazámba visszatérve, feszülten figyeltem a kérdésnek minden fázisát. És ezalatt az idő alatt meglepő tapasztalatokra jutottam és ennek legjellemzőbb eredménye az volt, hogy a cionizmus egész furcsa, értelmetlen és megvalósíthatatlan utópia. Nem vagyok elfogult ember és teljes valóm-mal fel bírom fogni, hogy rajongó emberek saját megnyugtatójukra szép álmokat szönek. Apróra kicifrázzák magukban, mindent pontosan megszabnak és kidolgoznak. Csak egyet felejtenek el, hogy az egész csak: álom. Ne haragudjanak, de ki kell jelentenem, hogy a reális üzleti nép hírében álló héber nép: álmodozó! Sok mindent képzelnek, ami nincs, sok olyat nem látnak, ami van! Alkalmam volt nekem egy ízben komoly és előttem értékes török zsidókkal erről a kérdéstről beszélni. Megértettem, hogy mi a cionizmus, de megértettem azt is, mit jelent zsidónak lenni. Az egész török zsidó közvélemény elítéli a cionizmust. Nem akar tudni arról, hogy fanatikus emberek rábeszéljék arra, hogy ő nem otomán, hanem zsidó legyen. Ez az alapeszme adja meg a viszonyt a két párt között. Mert de facto, a cionizmus két táborra oszlatta az ottani zsidóságot. A balkáni hadjárat elfödte azt, hogy milyen harcok vannak kitörőben, de éppen ezért most majd e harc még nagyobb meglepetést fog kelteni. A török birodalom politikája kétségkívül megváltozott, nem rajongnak többé centrális uralomért, hanem kezdik tekintetbe venni a nemzetiségi elvet is. A cionisták naívan azt hiszik, hogy most következik el a megváltás órája, *pedig a csalódás óriási lesz.* A nemzetiségi kérdést fegyverrel és ágyúval lehet csak dülőre juttatni, pár gyámoltalan minta-gyarmattal nem. Magam arab vagyok. Tökéletesen tudom, hogy mit fog jelenteni számunkra a decentralizációs elv. Harcot, amely kétségkívül azzal fog véget érni, hogy kialakulnak az autonóm arab vilajettek. És a zsidók? Azok is küzdeni fognak. *Mennyien vannak? százezren. Tudja mit jelent ez a szám? Azt, hogy ezek nyom nélkül el fognak enyészni az arab többségben.*

Még sokan nincsenek tisztában azzal, hogy micsoda hatalom az arab öntudat.

Érzik ezt a törökországi zsidók is. És ez tette őket anticionistákká. Látták a helyzet sivár képét — ő rájuk nézve — és a legtermészetesebb életösztönnél fogva ellenségei lettek a „nemzetiségi zsidóknak“. Félő volt, hogy a felzudult arab vagy török közvélemény a zsidó állam fantomját üző cionista zsidókat ellenségnek tartván, — ebből a török zsidóságnak is baja lesz. *A pogrom réme párhuzamosan mutatkozott a cionisztikus eszmékkel.*

Még egyet. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy egy olyan tudat fekszik az arab közvéleményben, amely rendkívül veszedelmessé válhatik. A cionisztikus törekvésekről azt tartják, hogy azt idegenek szervezik — franciák, amerikaiak vagy oroszok — és így akarják Palesztinát idegen kézre juttatni, ami aztán megnyitná az utat Szíriába is, s ami utóbb véget vetne az arab autonomikus törekvéseknek is. Jól látják ezeket a veszélyes köztudatbeli tévedéseket a török zsidók. Ezek érzik, hogy mások hibájáért a végén nekik kell lakolniuk. Ezt kikerülendő, sehol sem olyan erős az anticionizmus a zsidók között, mint Törökországban.“

Glosszák a hétről.

□ Seregélyesen is megalakult a keresztény szocialista egyesület. Ez a hír bizonyára örömmel fog eltölteni mindenkit, aki aggódott vagy Seregélyes, vagy a keresztény szocializmus felől. Ami késik, az nem mulik s lehet, hogy vétkes mulasztás volt, hogy Seregélyesen mindeddig nem alakult meg a keresztény szocialista egyesület. Mindenesetre koncedálni kell annyit, hogy a mulasztás pótolható, senkit vád, vagy szemrehányás már nem ér. Kóly a világ közepe és Seregélyesen megvetette a fejét és felütötte a lábát — vagy megfordítva? — a keresztény szocializmus. Mint a világsajtó összes organumai, csaknem egybehangzóan jelentik, az alakulás kissé nehezen ment, s némileg zavaros volt. A Daily News szerint ugyanis az történt, hogy mikor a központ kiküldötte, Mister Burján hosszabb beszédet mondott, melyben a keresztény szocializmus áldásos és a zsidóság átkos voltát fejtegette, akkor a tömeg nagy tisztelettel és áhitattal hallgatta. Utóbb azonban a tömegnek, nagyon helyesen, eszébe jutott, hogy a szónoknak biztatásra és bátorításra van szüksége, tehát itt-ott egy-egy helyeslő közbeszólást is meg kell eresztenie a hallgatóságnak. Meg is történt, például így:

— Tudjátok-e atyámfiak, hogy Budapest legfőbb méltósága, a főpolgármester: zsidó?

— Éljen! — zugott rá a tömeg. A szónok meg volt döbbenve kissé. De folytatta:

— Nagyemberek a zsidók, atyámfiak! — mondta a szónok.

— Igaz! Ugy van! — dörgött rá a tömeg, ismét egészen rossz helyen.

— Nem irigykedünk mi a zsidókra — szólt a szónok.

— Nem, nem — hangzott a közbeszólás — fene irigylő a zsidót, nincs annak olyan jó dolga.

És így tovább. Mint a London Herald értesül, így folyt le Seregélyesen a keresztény szocializmus alapkövetétele.

Végül még a plébánost is éltették. Így:

— Éljen. De még jövőre is.

Hát nem szép és lélekemelő dolog-e, mikor így beverik az első szöveget a keresztény szocializmus zászló-nyelébe Seregélyesen, amelynek eddig nem volt keresztény szocializmusa, de ezentúl már lesz, mert a hiba, mint fentebb említettük, jóvátételt.

*

— Mit gondol Ön, mi a figyelemre méltó a magyar cionizmusban?

— Nem tudom.

— A figyelemre méltó a magyar cionizmusban az, hogy a boy-scouts mozgalmat (ejtsd: cserkész) felkarolta.

— Mit képzelsz, miért tette ezt a cionizmus?

— Fogalmam sincs róla.

— Azért tette, mert remél valamit. És mit vélsz, hogy mit remél?

— Nem is sejtem.

— Azt reméli, hogy a cserkészek útján nyeri meg eszméiknek a fiukat és ezáltal a szülőket is.

— Kittiünő.

— És mit hisz ön, hogy ez jó remény-e?

— Jó.

— Hát látja, ez az: nem jó.

— És miért nem jó?

— Azért nem jó, mert a cserkészlet kicsit ostoba és nagyon költséges passzió, amire meglehetősen nyerni a fiukat, de amitől a szülőket csak elriasztani lehet.

— Ez igaz.

— De mennyire igaz. A szülők sem azt nem szerethetik, hogy a fiaik napokhosszat elcsavarogjanak hazulról, sem azt, hogy a fiút cserkész-szabályok szerint ugyan, (botra fektetve), de azért törött lábbal hozzák haza; sem azt, hogy a fiú éppen cserkész-uniformisban törje ki a lábát, amit civilben is megtehet, ha már éppen elkerülhetetlen a baleset. Vagyis a szülők irtóznak a cserkészlettől és ennek révén csak elirtózhathatnak a cionizmustól, amely így mint cserkionizmus jelentkezik.

— De hisz ez így jó.

— Igaza van. Most látom csak, hogy ez így jó s hogy a dolog valóban figyelemre méltó. Persze nem a cionisták, hanem az asszimilációsok szempontjából.

— Kik az asszimilációsok?

— Akik nem akarják Palesztinát hadsereggel s a budai hegyeket cserkészekkel elfoglalni.

*

Van egy program, melynek waidhofeni program a neve s amit az osztrák antiszemita ifjak vallanak. Hogy zsidónak nem kell elégtételt adni, bármennyire is megsértette az ember a zsidót megelőzőleg. Zsidónak ugyanis nincs becsülete, nem lehet tehát becsület-ügye sem. Ez az ügy azonban nem olyan egyszerű, amilyenek látszik. Például egy osztrák diák, aki egyszersmind tartalékos zászlós is a hadseregben, egy zsidó diákot, aki azt mondta neki, hogy „frecher Lausbub“, e megszólítás miatt bottal fejbevert. A zsidó diák elégtételt kért, aztán nem kapott, az előbbi megokolás alapján. Mit keresgéli a becsületét, mikor nincs neki? A segéddek följelentik a zászlóst az ezredénél és az ezred nem is sokat tanácskozik az eseten. Sérteni csak azt szabad, akinek elégtételt is adhatok. Aki egy szóbeli sértést botütéssel — a fejre — torol meg, az már nem helyesen cselekedett. De aki ezekután a sértést még az elégtétel megtagadásával is tetézi, az nem méltó a tisztirangra. *S a zászlóst megfosztották rangjától.* A waidhofeni program alapján. S mivel a waidhofeni programot nagyobbára nem napszámosok, hanem mindenféle latejnerok és honoráciorok vallják, akiknek egyszersmind a hadsereghez is van közük, valószínű, hogy ez az egy ítélet kitekerde a nyakát a waidhofeni programnak. Mert lehet, hogy valaki nem szereti a zsidót, de biztos, hogy még kevésbé szereti a borjút, amit a gyakorlatokon cipelni kell, akkor, ha az ember nem óhajt elégtételt adni a zsidónak, mert úgy sincs becsülete. A borju ki fogja mondatni, hogy a zsidónak igenis van becsülete.

Egyébként azt hiszem, a borjuk mondták csak ki az ellenkezőjét is.

Iskoláink jövője.

A múlt század hatvanas éveinek vége felé, az alkotmányos aera napkeltekor kezdett leragyogni a magyar zsidóságra az emancipáció felszabadító sugara. A szabadság sugarának fénye azonban úgy hatott akkortájt a zsidóság egy nagy részére, mint mikor valaki egy sötét börtönből hirtelen ragyogó napfénybe jut: a fejek egy kissé elbódultak, a szemek kápráztak és e hirtelen bódulatban sokan úgy vélekedtek, hogy a vallásosság, a vallásos intézmények és egyáltalán az egyházi ügyekkel való foglalkozás nem egészen fér össze az egyenjogúsággal. Kiadták az asszimilálódás jelszavát és a nyert szabadság első idejének káprázatában úgy látták, hogy a nemzettestbe való beolvadás csak olyképp lehetséges, a nyert polgárjogokra a zsidó leginkább azzal mutathatja magát méltónak, ha a vallás, az egyházi ügyek ballasztjából minél többet dob ki lételének hajójából.

Ilyen felfogás mellett természetesen elsősorban a zsidó iskolák szenvedtek. Mert hitközségeinkben éppen az

Közgazdaság.

„Unio“ élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet (ezelőtt Első Leánykiházasító Egylet) Budapest, VI. ker., Teréz-körút 40—42. Alapított 1863-ban. F. év augusztus havában 1,307.000 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,100.000 K értékű biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében 177,623 K 89 f. fizettetett ki. 1913. január 1-től augusztus 31-ig 10.111.400 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 8,682.000 K értékű új kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 1,305.138 K 99 f. és az intézet fennállása óta 21.730,433 K 01 fillért fizettetett ki. Ezen intézet az élet- és gyermek-biztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett.

Előfizetési felhívás!

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése

1913 évi szeptember hó 15-én lejár,

szintugy azokat, akiknek előfizetése előbb jár le, tisztelettel felkérjük, sziveskednének előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

Ujonnan belépő előfizetőink ingyen kapják az Egyenlőség jubileumi számát, mely vastag, illusztrált kötet és a modern magyar zsidó irodalom egyik legszebb alkotása.

A kiadóhivatal.

Rögzítés előtt fél pohár Schmidthauer-féle

Igmándi

keserűvíz az elrontott gyomrot 2-8 óra alatt teljesen rendbe hozza. Használata valódi áldás gyomorbetegségeknek székrekedésben szenvedőknek. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fillér.

* **Házassági ajánlat.** Ismeretség hiányában ezuton keresek 22 éves, igen csinos, háziasan nevelt leányom részére, fővárosi vagy ennek környékén lakó, biztos állásu hivatalnok, önálló kereskedő vagy jobb önálló iparost, férjül. Hozománya 10.000 korona és szép kelengye. Komoly ajánlatok teljes névvel ellátva „Izraelita család“ jellegére e lap kiadóhivatalához címzendők. Közvetítők kizárva.

* **Jeles képz. Okl. tanító,** ki több évig mint hit-tanár működött, megfelelő állást keres. Esetleg nevelői állást is elfogad. Cím: „Intelligens jelige alatt a kiadóhivatalba.

* **Házasság.** 38 éves, intelligens, jómodoru fiatal-ember, budapesti posztó-cégnek beltagja, házasság céljából, korához illő és megfelelő hozomány felett rendelkező urileány vagy özvegy urinő ismeretségét keresi. Szives ajánlatokat teljes címmel: „Pozsonyi 41357“ alatt kér Schwarz József, hirdetési irodájába, Budapest, Andrásy-ut 7. Titoktartás biztosított.

* **Intelligens** gyermektelen házaspár, csakis uri házból való egy-két fiut teljes ellátásra elfogad. Kitűnő *rituáliskonyha*. Cím: Virág Gyula, Ó-utca 42, ahová az ajánlatok küldendők.

Pályázatok.

(Utánnomás nem díjazatik!)

A kisvárdai izraelita hitközségtől.

Pályázati hirdetmény.

A kisvárdai izr. elemi népiskolánál lemondás folytán megüresedett **rendes tanítói állásra** ezennel pályázatot hirdetünk. Fizetés **1200 korona** és **360 korona** lakbér. Pályázati kérvények f. évi szeptember 20-ig alulírott hitk. elnökhöz nyújtandók be.

Kisvárdá, 1913. szeptember 4-én.

Schwarz József
hitk. elnök.

Szell Mihály
hitk. jegyző.

Temesvár-gyárvárosi izr. status-quo hitközségtől.

Pályázat.

A megüresedett **templomszolga és pénzbeszedői állásra** pályázatot hirdetünk, egyelőre egy próbaesztendőre.

Megkívánjuk a templomritusban való teljes jártasságot, a magyar és német nyelvnek szóval és írásban való tudását, 40 éven aluli kort és 1000 korona óvadékot.

Az állással jár évi **1500 korona** fizetés (1200 kor. a hitközségtől és 300 korona a chevra kadisától) és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázók felhivatnak arra, hogy magyar és német nyelven sajátkezűleg irt folyamodványukat eddigi alkalmaztatásukat, családi állapotukat és életkorukat feltüntető okmányokkal felszerelve, legkésőbb *f. évi szeptember hó 30-ig* terjesszék be.

Az állás azonnal, legkésőbb azonban *f. évi november hó 1-én* elfoglalandó. Csak a megválasztott igényelhet utiköltséget.

Temesvár, 1913. évi szeptember hó 8-án.

Az elnökség.

Naptár.

Vasárnap (1913. szeptember 14-ike) 5673. *Élul* hó 12-ike. Hétfő 13-ika. Kedd 14-ike. Szerda 15-ike. Csütörtök 16-ika. Péntek 17-ike. Szombat 18-ika. Hetiszidra: „Ki-szovó“ (Mózes V-ik könyvének 26-ik fejezete elejétől a 29-ik fejezet 9-ik verséig.) Háftórah: „Kumi óri...“ (Jezsaiás könyvének 60-ik fejezete elejétől a 22-ik verséig.)

Szálloda Pensio Grosz

Abbazia, délitengerpart.

ELSŐRENDŐ KONYHA.

 Pensio 8 koronától feljebb.

AZ ÚJ
Berson-
minden sarkot
út

BERSONMŰVEK BUDAPEST, VII.

Nagyothallók! A newyorki Mears Ear Phone Co. által gyártott „Zseb-aurophone” a legtökéletesebb és legkisebb villamos hallókészülék, mely a férfiaknál a mellényzsebben, hölgyeknél a blúz alatt kényelmesen elfér. Kérjen leírást hivatkozással az Egyenlőség. Vezérképviselőség egyedül: Budapest, V., Váci-út 6. (A nyugatival szemben). Telefon-szám: 170-52. Értekezhetni 12-2 és 6-8 között.

POTIMAHÁZ בית הכנסת

VI. KERÜLET, HERMINA-ÚT 47. SZÁM.

Értesitem a szegényebb sorsu zsidó hitsorsosaimat, hogy úgy, mint az előbbeni években, ezidén is helyiségeimben jó előimádkozókkal és magyar hit-szónoklattal (דרשה) istentiszteletet tartatok.

2 koronás, 1 koronás és 60 filléres jegyek, melyek az összes ünnepekre

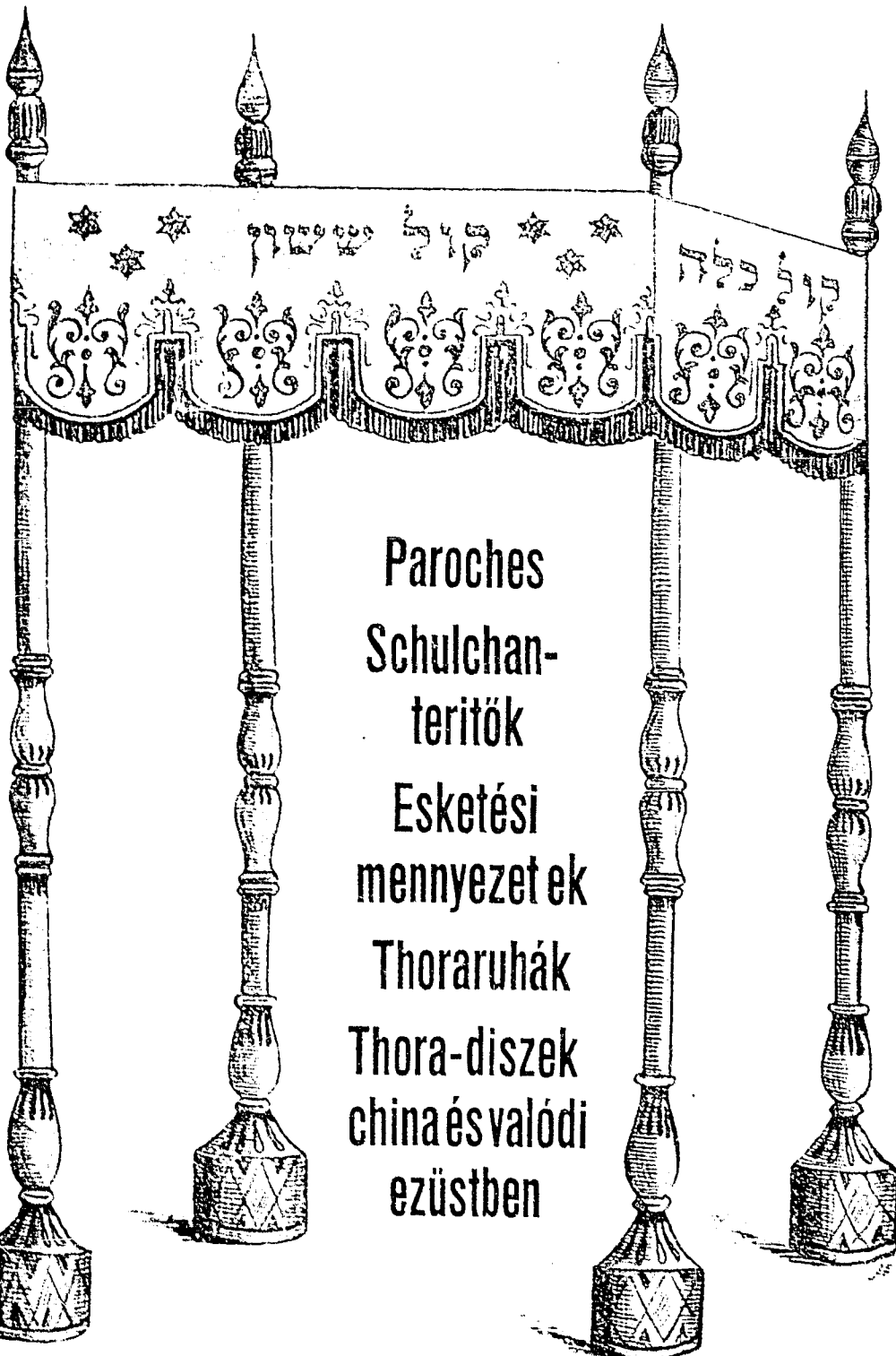
érvényesek, már most kaphatók fenti cím alatt. Tiszte'ettel **Völgyesi Adolf.**

Neumayer Fülöp

Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1. (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű belföldi és valódi perzsa-szőnyegek, függönyök, ágy, asztalterítők, takarók és átvetőkben Hazai és egyéb gyártmányok. Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve. Telefon 11-21.

Telefon 11-21.

Paroches
Schulchan-
terítők
Esketési
mennyezetek
Thoraruhák
Thora-diszek
china és valódi
ezüstben

Mindennemű templomi és szertartási célokra szolgáló **arany- és műhímzések** készítése, a legszebb kivitelben

Elismerő nyilatkozatok bel- és külföldi előkelő hitközségektől.

Részletes ajánlatok, minták és rajzok gratis és franko.

SCHLESINGER JOS.

Budapest, Király-u. 1.

≡ Wien, Seitenstettengasse 5. ≡

■ ■ ■

Dr. KISS ARNOLD híres magyar imakönyve

MIRJAM

a legjobb s legszebb imakönyv zsidó nők és menyasszonyok számára.

Már a 27-ik kiadásban jelent meg.

Elegáns כשר vendéglő

a nyáron át kerthelyiség.

Újnan berendezve. — Izléses jó ételek. — Kifünő italok. — Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejárattal díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI.,
TERÉZ-KÖRUT 4.

של כסה

Szalámi- és
füstölthúsárú-gyár

a főrabbi felügyelete alatt.
Mindennemű füstölthús-
különlegességek előru-
sítása nagyban és kicsinyben

DIAMANT J.

UIPEST,

Kemény Gusztáv-utca 1. sz.

Telefon 75—07.

Pension Breiner LOVRANA

Öst. Riviera.
Modernster Prachtbau in herrlicher Lage 50 mit allem
Comfort eingerichtete Zimmer sämtliche mit Balcons und
Meeressaussicht.

Elektr. Licht. Lift. Hochquellenwasserleitung.

Feinste isr. Küche.

Für rekonvalescente vorzüglich geeignet.

Diätetischen für Stoffwechselerkrankungen (Diabetiker) etc. unter
ärztlicher Leitung.

ארטה כשר ÉTTEREM

Budapest, VII., Kazinczy-u. 51, Király-utca sarok.
Izléses ételek! Kifünő fajborok! Előfizetőknek jutányos ár!
Külön szalon, lakomák alkalmára. Kényelmes kerthelyiség.
Elegáns és tiszta vendégszobák 2 K és feljebb. Telefon 65-78.

SCHLESINGER JAKAB vendéglős.

KOHN ARNOLD

SIRKÓRAKTÁRA

Budapest, VII., Károly-körut 15. szám.

Siramlékek minden ár és kivitelben, át-
helyezések exhumálásoknál.

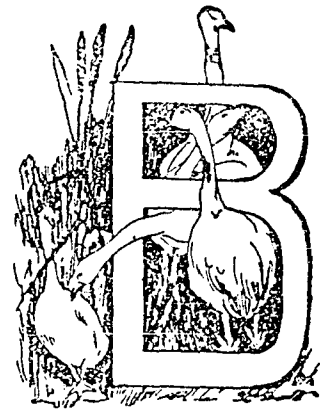
JAVITÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

Telefon: 18—76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

WEISZ ADOLF, BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 76.
baromfi- és orth. kóser élelmiszer-kereskedése.

Ajánl lego'csöbb árban helybeli és vidéki vágásu baromfit
és szava'olt tiszta libaszirt.

NYERS LUDZSIRT,

bőrt és hájat, lego'csöbban, megbizhatóan
rendeljen 1890 óta fennálló

Stein Bernát baromfi-kereskedő
cégnél Budapest, IX,
Raday-utca 9. szám.

Telefon: József 4-74.

MEGHÓDÍTOTTUK A VILÁGOT!

Templomi aranyhimzések

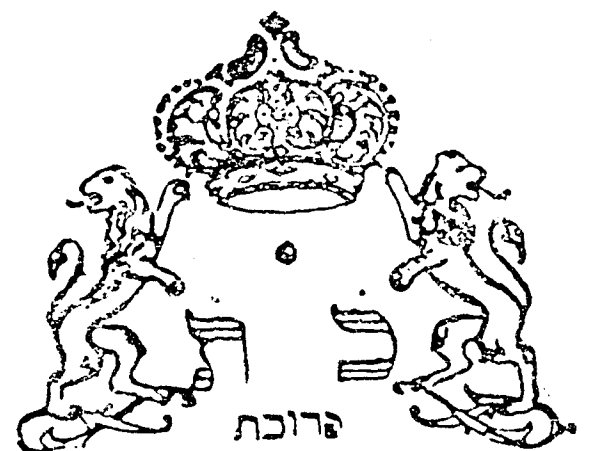
HERZEMMA

Budapest, IV, Kossuth Lajos-u. 6

:: 25 év óta fennálló ::

aranyhimző-müsterme

ajánlkozik mindennemű
templomi himzésekre
művészies kivitelben olcsó
árak mellett. Rajzokkal, ter-
vekkal díjmentesen szolgál.

Schwarz Ignác könyvkereskedése Budapest, Király-u. 8.

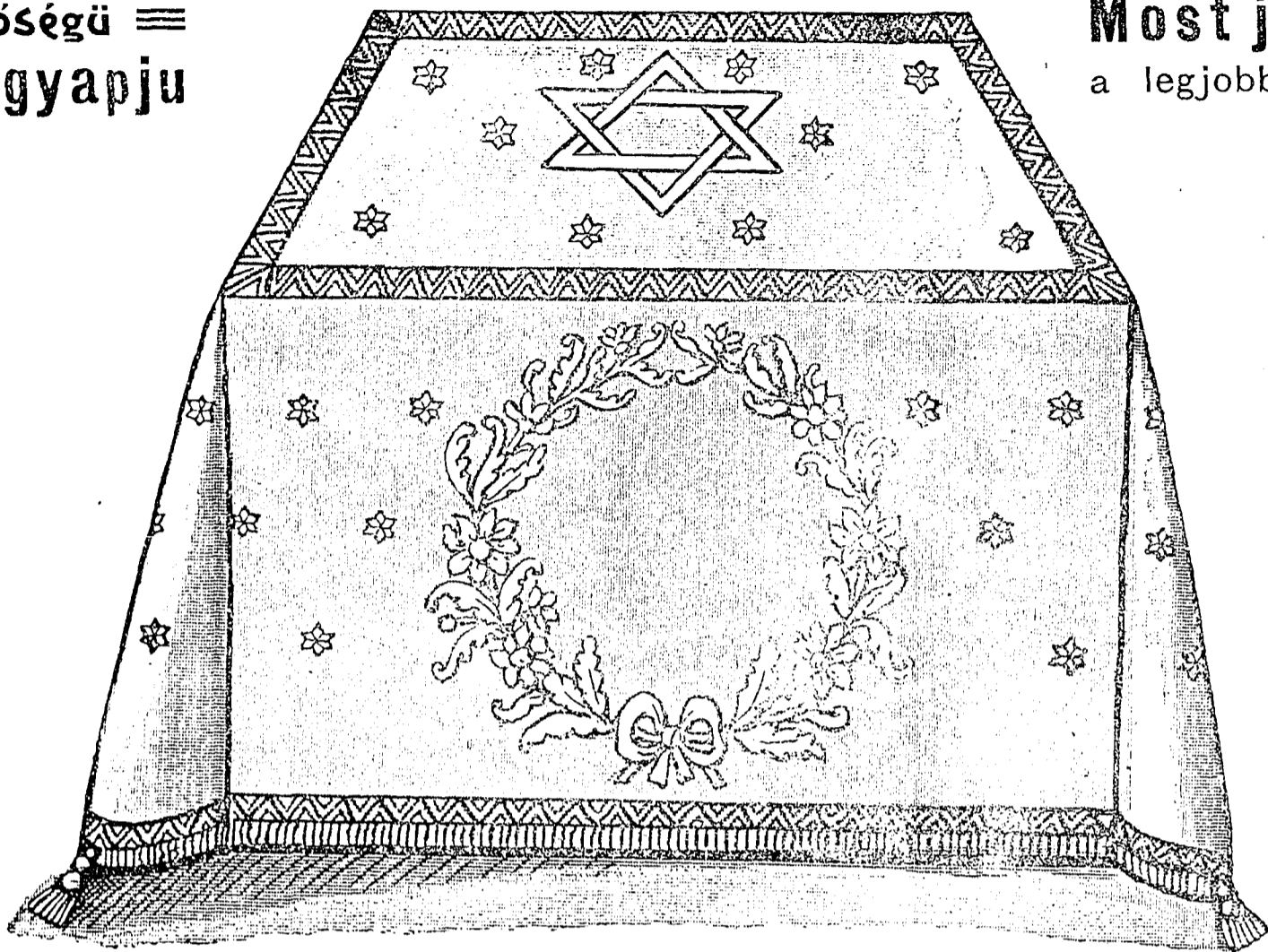
Legjobb minőségű
selyem és gyapju
taleszek.

Arany és ezüst
bordúrák.

Templomi
valódi arany-
himzések,
stilszerű kivitel-
ben.

Költségvetés,
rajzok díjtalanul

Uj és használt
SEFER THÓRÁK
jótállás mellett.

Most jelent meg

a legjobb és legbővebb
magyar nyelvű
női imakönyv
25-ik ezer

Rachelimák

kis alakban, csi-
nos kötésekben
K 2—24-ig.

**Ünnepi és
hétköznapi
imakönyvek,**

valamint az
összes izr. szer-
tartási cikkekől
dús választéku
raktár.

Thóra-diszek

valódi és china-ezüstből a
legjutányosabb árakban.

Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve

Dr. Renner phys.- diät. szanatórium

= Gizellatelep =

Pósta Visegrád, Pestmegye. :: Lahmann-féle berende-
zés: légsátrak, nap- és légfürdők. Hizlaló- soványító
és fekvőkurák. :: Távbeszélő: Környék, Visegrád 3.
Városi gyógyintézet: VII. ker., Valeró-utca 4

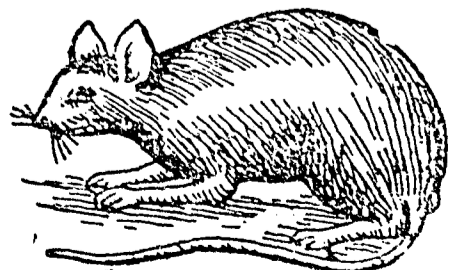
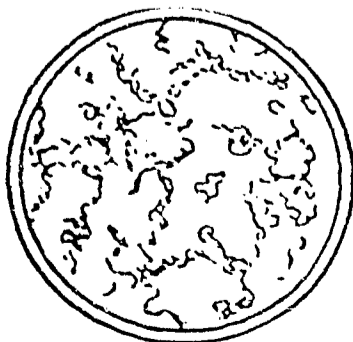
Orth. kóser cukrász- és péksütemények
az orth. hitközség főlvigázata mellett egyedül csakis

FRIEDMANN SALAMON

sütődéjében és cukrászdájában □ □ □

BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 22.

kaphatók. Telefon 105—79. Mindennemű
rendeléseket pontosan eszközlünk helyben és vidékre.

Patkány- és egérintóbacillus „Ratin“

(mezei egér, hörsög és ürgeknél is) fertőző betegséget plántál az
illető állatfaj között és gyorsan kipusztítja. Más állatra vagy emberre
ártalmatlan. Prospektus ingyen.

RATIN Bakteriológiai Laboratorium,

Budapest, VII., Rottenbiller-u. 30.

Minden nagyobb gyógyszerárban és drogériában is kapható.

A MAGYAR ITO.

Büszkeséggel mutatjuk be az ITO kievi emigráló-irodájának alábbi távirati jelentését az idei 1913. év első hét hónapjának munkájáról. A kommuniké hideg számai magukért beszélnek és agitálnak. Mindegyik mögé oda kell gondolni ugyanannyi szerencsétlen, üldözött orosz zsidót, kik a mai, minden eddiginél súlyosabb helyzetből *egyedül és kizárólag az ITO segítségével menekülhettek meg.* A jelentés ez:

„Az ITO kievi irodája hírül adja, hogy Galvestonba (Texas állam) az orosz zsidó csapatokat egyre nagyobb mérvben emigrálja. A 87. kivándorló csapatot, mely 329 emberből állt, augusztus 29-ikén ültették hajóra Brémában. A 88. csapat október 7-ikén indul, addig az ünnepek miatt szünetet tartunk. Az ITO által 1913. január elsejétől szeptember elsejéig megmentett orosz zsidó férfiak és nők száma **2330.**“

Ez a legnagyobb szerű és legáldottabb jótekonyság, melyet a zsidóság világtörténelme ismer. *Soha zsidó társulat vagy közösség a veszély perceiben nagyobb segítséget a menekülőknek nem nyújtott.* Ne felejtsük el, hogy a kievi vérvád tárgyalása küszöbön áll és hogy újra pogromot hirdetnek az igazi oroszok.

Ez az a jótekonyság, melynek őszi közgyűlése után a hazai itoista szervezet is szolgálataiba áll. Elégtétellel állapítjuk meg, hogy a mozgalom hazánkban egyre terjed s a befizetések, dacára a súlyos pénzügyi helyzetnek, a tapasztalt lelkesedéshez méltóan folynak tovább.

Új jelentkezések.

A szegedi itoisták körében gyönyörű lelkesedéssel folyik tovább az agitáció. Az új gyűjtők neve: *Goldstein Pál, Reiner Jakab, Moreno Károly, Schwarz Rudolf, Winkler Bernát* (egy alapítót is gyűjtött), *Zeisler József, Heimann Illés, Kohn Mór.* A legbuzgóbb ito-csoportok egyike a szegedi, melynek köszönet jár fáradozásaiért.

Dunaföldváron *Haáz Sámuel* szerzett buzgó agitációval 10 tagot. Miskolcon *Ferbstein József dr.* 5 új tagot. Köszönet munkálkodásukért.

Alapító tagnak jelentkezett:

Winkler Mór (Szeged, fizetett száz koronát.)

Rendes tagoknak jelentkeztek:

Szegeden:

Goldstein Pál ivén: *Schwarz Jenő* könyvkereskedő, *Rosenberg Miksa, Freund Rezső* hivatalnok, *Enyedi János* gazdatiszt, *Rózsa Izidor* mézszáros, *Goldgruber Gábor* ügynök, *Kellner Károly* kereskedő, *Winternitz Izidor* kereskedő.

Reiner Jakab ivén: *Szécsi Ede* banküzlet-tulajdonos, *Gönczi Elek* hivatalnok, *Fischer Lipót* vezértitkár, *Alföldy*

Károly Neumann M.-cég vezetője, *Strasser Gyula* ker. ügynök. *Kőrös Albert* tejesarnoki igazgató, *Krausz Simon* magánzó, *Lendvai Sándor* vezértitkár, *Pataki Károly* bizt. titkár, *Seifmann Mór* és fia, *Pataki Simon* tanár, *Bruckner Dezső* kereskedő.

Moreno Károly ivén: *Berényi Henrik* kereskedő, özv. *Kádár Istvánné, Kelemen Samu* kereskedő, özv. *Mayer Árminné, Fischer Jenő, Fonyó Soma, Kertész Zsigmond dr.* ügyvéd, özv. *Biedl Adolfné.*

Schwarz Rudolf ivén: *Goldmann Ignác* kereskedő.

Winkler Bernát ivén: *Vajda József* magántisztviselő, *Winkler Sándor dr.* ügyvéd, *Reitzer Mihály* tisztviselő, *Winkler József* kereskedő, *Stern Richárd* tisztviselő, *Wolf Jakab* sütő.

Zeisler József ivén: *Türk Salamon* kereskedő, *Stein Sándor* bornagykereskedő, *Reitzer Zsigmond* bizt. ügynök, *Wolf Jakab.*

Heimann Illés ivén: *Szamek Jenő* magánhivatalnok.

Kohn Mór ivén: *Popper Márk* bórkereskedő, *Flamm Arthur* bórkereskedő.

Fizettek egyenként négy, összesen 168 koronát.

Haáz Sámuel ivén (Dunaföldvár) jelentkeztek: *Somló Manó* nyomdatulajdonos, *Kovács Jenő* szállodás, *Nyulasi Mór* kereskedő, *Schwarz S. Sándor* fakereskedő, *Stauber Sándor* kereskedő, *Haáz Frida*, kereskedő neje, *Haáz Sámuel* kereskedő, *Fischer Jenő* bankhivatalnok, *Haáz István dr.* ügyvéd (Budapest), *Haáz Miklós* akad. festő (London). *Fizettek egyenként négy, összesen 40 koronát.*

Ferbstein József dr. ivén (Miskolcon) jelentkeztek: *Ferbstein József dr.* ügyvéd, *Gimes Jenő dr.* ügyvéd, *Gortvai Miksa dr.* főorvos, máv. felügyelő, *Friedmann Mór* építész, *Ferbstein Dávid* magánzó (Eperjes.) *Nem fizettek.*

Az új tagok száma: 58; az összesek 4756.

Befizetések.

Ujvidéki izr. hitk. 100 K (alapító tag), Szombathelyi ITO-bizottság 24 K (hat tag), *Kanitz Dezső dr.* Törökbecse 4, *Egri Lujza Gálszécs* 4, *Horváth Emil Mohol* 4, *Klein Mór Szolnok* 4, *Hochenberg Vilmos Nagybicse* 4, *Groszmann Jakab Cegléd* 4, *Grüner Fülöp dr. Zombor* 4, *Deutsch Hermann Polgárdi* 4, *Gál Károly Miskolc* 4, *Gyártás Ferenc Kálló* 8, *Kanitz József Dunapentele* 4, *Kanitz Móric Dunapentele* 4, *Chevre Kadisa Cegléd* 4, *Jellinek Bertalané Szucsány* 4, *Katz Sámuel Farkaszó* 4, *Hesser Gyula Baja* 4, *Holländer Ernő Mezőtúr* 4, *Kohn Elek Kecskemét* 4, *Balla Jenő Mezőtúr* 4, *Haas Hermann Rákospolyad* 4, *Holländer Adolf dr. Jánoshalma* 4, *Holländer Károly Jánoshalma* 4, *Schönfeld dr. Kisterenye* 4, *Balassa Lajos dr. Monor* 4, *Huszár Dezső dr. Szt.-Mártonkátá* 4, *Gettler Izidor Szolnok* 4, *Kemény Bertalan Miskolc* 4, *Delikát Aron Tököl* 4, *Delikát Ignác Tököl* 4, *Delikát Lajos Tököl* 4, *Bleier Józsefné Tököl* 4, *Davidovits Hermann Miskolc* 4, *Holländer József Zombor* 4, *Almási Sándor Cegléd* 4, *Feuer Sándor Kiskunfélegyháza* 4, *Beck Nándor Füzesgyarmat* 4, *Friedmann Sámuel Gyulató (Tótvár)* 4, *dr. Áldor Adolfné Nagykaroly* 4, *Ungár Samu Budapest* 4, *Goldberger Hermann Mezőtúr* 4, *Berkovits Adolf Gyoma* 4, *Fodor Sándor dr. Kecskemét* 4, *Bajai hitközség* 4, *Fay Ignác dr. Temesvár-Belváros* 4, *Bruck Samu dr. Baja* 8, *Gombos Ignác dr. Zombor* 4, *Bauer Jakab Zalaegerszeg* 4, *Eisner Samu Bonyhád* 4, *Blum Jakab Abádszalók* 4, *Groszmann Ignác Szakcs* 4, *Gottlieb Mihály Rozsnyó* 4, *Deutsch Zsigmond Szilasbáthás* 5 K. *Összesen 341 K.*

Az összes hozzánk befolyt pénzeket átadtuk *Winterberg Gyula* udvari tanácsos urnak, az ITO nemzetközi igazgatótanácsa magyarországi tagjának, ki azokat a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankba letétbe helyezte.

Kis szelid polémia.

— Levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez.* —

Engedje, igen tisztelt Szerkesztő ur, hogy becses lapja szombati számának bölcselkedő tárcájához néhány megjegyzést fűzhessek.

Mindenek előtt nem tudom és a tisztelt szerző ur sem mondja meg, mi címen teszi meg a zsidóságot nemzetnek. A magyar zsidóság, az egészen bizonyos, nem az és nem is akar annak lenni. Tökéletesen megelégszünk azzal, hogy zsidók vagyunk vallás szerint, zsidó nemzetiségről, — ezt százezrek nevében jelenthetem ki, — még csak tudni sem akarunk.

Hogy magyarságunknak és a magyar nemzethez való szoros hozzátartozásunknak mitsem árthat az, hogy nem vagyunk sem katolikusok, sem protestánsok, azt e hon megszerzőjével és hős hadaival bizonyíthatom. Árpád nem volt Jézushívő és a többi honszerzők sem voltak keresztények, de ki tagadhatja azért azt, hogy magyarok ne lettek volna? Magyarok a javából? Nem volt köztük sem római, sem görög keresztény, a protestánsokról, kik csak később támadtak, nem is szólva, de voltak köztük hitre nézve zsidók: a kazár-törzs hozzátartozói, „kik elül jártak a hadban és elsőek voltak a tanácsban.“ Szóval, megtudtuk már ezer esztendővel ezelőtt, hogy lehet az ember nagyon jó magyar, anélkül, hogy emellett okvetellenül kereszténynek kellene lennie.

Ilyen magyarok vagyunk mi magyar zsidók. Nincsenek semmiféle zsidó nemzeti aspirációink. Nemzeti törekvésünk egy a hazafias magyar keresztényekével és ebben nem fog megingatni bennünket senki és semmi.

Nincs joga senkinek sem bennünket, magyar zsidókat zsidó nemzetnek mondani, mikor mi magunk csupán csak vallásunkat tudjuk zsidónak. Nemzetünk a magyar nemzet, melynek nem tesz szolgálatot, ki külön akar tőle választani.

És mert ez így van és mert magyarok vagyunk minden izünkben, visszautasítjuk a tisztelt szerző ur ama különös föltevését, hogy „a zsidóságnak többé-kevésbé élesen kialakult nemzetvolta dacára, nincs közjogilag biztosított otthona, nincs hazája.“ Ez a szánakozás, akármilyen jóakarattal folyik is, egyenesen sért. Kérdezze meg a szerző kollégáitól a Pesti Hirlap szerkesztőségében, a zsidóhitű Mezei Ernőtől, Molnár Ferencitől, Heltai Jenőtől, Szomaházy Istvántól, nincs-e közjogilag biztosított otthonuk, nincs-e hazájuk? Van, csakugy, mint Szász Zoltán urnak és szeretik is annyira, mint Szász Zoltán ur és tesznek is érte annyit, mint Szász Zoltán ur.

Hogy mi a zsidónak a vallása, azt mi zsidók tán mégis jobban tudjuk ama tárcacikk tisztelt írójánál. Nem kopott gunya az, melyet az ember modernebb ruhadarabbal fölcserél. Nem hiszem, hogy Szász Zoltán ur csak ennyibe venné a maga vallását. Ha mégis így volna, nem vonzana példája. De nem így van. Ha buddhista társadalomban élne, megóvná ott is keresztény hitét és nem cserélné föl a divó és uralkodó másik vallással. Ezt tételezem föl róla, mert tisztelem. Nos, a zsidónak is olyan drága a hite, mint öneki az övé.

Voltak hajdan is érdekes, bölcselkedő Szász Zoltánok, kik 2100 esztendővel ezelőtt ugyanazt mondták a zsidóknak, amit ma mond nekik a Pesti Hirlap idézett tárcacikke. — Mit szenvedtek, zsidó jóbarátaim, miért nem dobjátok el azt a régi plundrát? Megvetnek,

* E levelet írója Szász Zoltán tárcájára reflektálva küldte be a Pesti Hirlap szerkesztőségének, mely azt f. é. 215. számában loyális készséggel le is közölte. Szász Zoltán tárcájának címe „Zsidóság és antiszemitizmus“ volt és elmúlt szombaton jelent meg.

kirekesztenek benneteket egy fantomért. Mit akartok azzal a külön vallástokkal, mely elválaszt benneteket a többi néptől és nemzettől? Jó a Zeus a szirusnak, az egyiptusinak, a görögnek és a rómainak és egyáltalában minden népnek körülöttetek. Csak épen nektek zsidóknak nem jó? Épen nektek, a törpe minoritásnak? Hát mi van abban, ha elfogadjátok ti is a mi vallásunkat? Hát nem mindegy az? A vallás is csak divat, kedves jóbarátaim. Ha más környezetbe jutsz, ahol másképp ruházkodnak az emberek, bizonyára úgy fogsz öltözködni, ahogy a többi. Ezt tegyétek a vallással is és vége a — zsidókérdésnek.

Tegyük föl, hogy hallgattak volna erre a beszédre a makabeusi kort megelőző zsidók és elfogadták volna ők is, akárcsak a többi nemzetek a görög kultuszt, csak hogy meneküljenek végre a sok üldözéstől. Mi történt volna akkor a kereszténységgel? Ki adta volna a világnak Jézust, az apostolokat és az evangelistákat, kik csak a zsidóságból nőttek ki? Még egyszer: mi történt volna a kereszténységgel, mely bizonyára nagyon becses a szerző szemében, sőt az enyémben is, ki megtanultam Maimonidestől, hogy a kereszténység az Ur különös gondviselése volt. Izrael szelid erkölcsi és tiszta emberszerető tanai csak így juthattak el a pogány világba, melyet megnemesítettek úgy, hogy a kereszténységért mi zsidók is hálával tartozunk az Egyetlenegynek!

Természetes, hogy nem ez az egyedüli ok. Hogy nem azért vagyunk zsidók, mert a kereszténységet adtuk a világnak és nemcsak azért, mert várhat ránk még egy ilyen föladat. Zsidók vagyunk, mert szeretjük hitünket. Szeretjük annyira, hogy, ha úgy fordul, martyromságot is vállalunk érte, mint vállaltak hajdan elődeink és mint vállalnának bizonyára keresztény testvéreink is kereszténységükért.

Zsidót, kibem ez a szeretet nem él, tudok sajnálni, de nem tudok elbocsájtani, hacsak nem támadt lelkében egy másik nagy szeretet. Szabad kitérni, de csak meggyőződésből. A hitelent senki sem vonja kérdőre, nem is hazudik tehát, ha nem hisz, de ha a hitetlen érett fejjel más hitre tér, ahol a belépés föltétele a hívés, az egész más megítélés alá esik. Mert téved ám a tőlem mélyen tisztelt, nagytudású Szász Zoltán ur abban, hogy „a kikeresztelkedés egy alkalmazkodási aktus“, sonst nichts. Szász Zoltán ur még nem keresztelkedett ki; nem is teheti. Én sem keresztelkedtem ki, pedig tehetném. Egyikünk sem beszélhet tehát tapasztalatból. Én azonban sokat tudakozódtam a szóban lévő kérdést illetőleg keresztelő papoknál és arról győződtem meg, hogy a kikeresztelkedés komoly dolog. A világért sem elégednek meg azzal, hogy a zsidó kilép a zsidóságból. Be is kell lépni a kereszténységbe. De alaposan. Tanulni kell az új hitet és ünnepélyes fogadalmat kell tenni minden hittételéről. Kedves bölcselő mesterem! Ez több „egy kis alkalmazkodás“-nál. Ha Ön pl. nem hisz a szeplőtlen fogantatásban, ezért az Ön tisztessége ellen senki kifogást nem emelhet, de ha a renegát Schwarz Naftáli Jakab, most már János Nepumok nem hiszi, (ha igazán hiszi: à la bonheur) aki tegnap esküt tett rá, hogy egész lelkét áthatja az a hittétel, — hogy ez micsoda, azt én nem írom ki. Zsidóék főképen ebből a szempontból ítélik meg kitért volt hittestvérüket.

Köszönetet mondva igen tisztelt Szerkesztő urnak a vendégszeretetért, vagyok

Balatonfüred, 1913. szept. 7.

alázatos szolgája

Szabolcsi Miksa,

az Egyenlőség szerkesztője.

TÁRCA.

Az utolsó kiczvenik.*

— Elbeszélés. —

Írta: Ujvári Péter.

Reb Zriel Reines a hetiszidrárt olvasta a targummal. Akinek dolga van, ráér ezt megtenni szombaton is, früstök után, reb Zriel azonban már pénteken szerezte meg magának ezt a gyönyörűséget. Mit várjon vele másnapig és mit hagyja kétségbe a jó istent: fog-e lájenolni, vagy sem. Az a drága, jó isten ne csináljon magának gondokat ő miatta. Ne bizony; a mindenható, aki annyi kínos perc után megtette őt ceduke-gabbenak (jótékony ügyek előjárója), megérdemli ezt az előlegező buzgalmat.

Az arca hirtelen elborult. Valami az eszébe jutott, ami éles nyilallással furódott a szívébe. Tompa nyöszörgéssé vált ettől a dűnnyögése, mintha kimondhatatlan félelmeket panaszolna bele a szent idiómába. Mert igaz bizony: szörnyű rettegek marcangolták. Az a gyönyörű, büszke gabbeság kockán forog.

Ugy kitört belőle erre a gondolatra a düh meg a fájdalom, hogy dübörögve szakadt ki vékony ajkai körül egy hatalmas dargo-hangjegy. A dargo-k voltak a kedvencei. A kadmo veazlo-t is szerette, a negina többi hangfutamat is, de a dargóért rajongott. Mikor egy diadalmas dargóval a torkát öblögette, mindig olyan érzése volt, hogy ezt szebben senki se tudja. Még a kántor sem. Igazán nem. Ő azt olyan feneketlen mélységig tudta lebömbölni és úgy tudta cikornyásra tekerni, mintha valami óriási furón szaladna le a zengés.

Most nem élvezte a dargo zenei szépségeit. Nem is a muzsikális kéjvágy szalajtott ki belőle, hanem az őszön, hogy lefojtsa vele a feltörő gondokat, a félelmet, amely úgy nyöszörgött benne, mint egy fészkből kizuhant madárfióka.

Am a gond erősebb és hatalmasabb volt, mint a dargo. Ez hiába viaskodott vele; a riasztó gondolat nem hagyta elnyomni magát.

— Egyszer mégis csak vége lesz — reszketett benne a félelem.

A gabbeságra gondolt és megint feljajdult.

Az asszony riadtan futott be hozzá a konyhából:

— Az istenért, reb Zriele, mi ielt?

— Semmi, aranyom semmi — hazudott az ember.

— Semmi? — kutakodott az asszony. És a dargo, amit kieresztettél, igenis valami. Hiába nem dargózol ilyen kétségbeesetten.

Az ember a fejét rázta:

— Nekem ne beszélj — intette le az asszony. Ha te lájenolsz, akkor én mindent tudok. Akkor tudom: jól állsz-e az urasággal, vagy rosszul, a bőrnek feljebb szállt-e az ára, vagy lejjebb ment, köszönt-e neked a rasekol, vagy nem köszönt. Hát ne hazudj, reb Zriele, mert én mindent tudok. Reb Zriele, te félsz. Mitől félsz?

Reb Zriel hallgatott. Hogy a gabbeság miatt van gondságban, azt még az asszonynak sem mondhatja meg. Neki legkevésbé. Ments isten, hogy megtudja, milyen ingatag, bizonytalan alapon nyugszik ez az ő méltósága. Hogy azt egy ember is semmivé teheti. Az asszony akkor sem tudott semmit se, mikor küzdött érte, mikor ezer furfanggal olyan helyzetet teremtett a hitközségben, hogy muszáj volt megalakítani a jótékonyági egyletet és akkor őt választották meg gabbenak.

Ezekre az időkre gondolván, elmosolyodott. Szép idők voltak, gyönyörű idők, az erő és a diadal napjai.

* Alamizsnás.

Chajeszoret is akkor vette el. Nem ment ez simán, de egy csöppet sem. Chajeszore szép, fiatal özvegyasszony volt és igencsak rátarti. Boldogult ura a szomszéd községben portentum volt: chevre-gabbe. Chajeszore büszke volt rá és méltán, mert azt látni kellett, hogy temetések alkalmával milyen nagyszerűen tudta az megcsörgetni az ezüst perselyt és milyen csodálatosan tudta elmondani a szokásos intelmet: cedoko tacil mimovesz. Ebben egyszerűen utólérhetetlen volt. És Chajeszore büszke volt rá. Mikor meghalt, más csörgette az ezüst perselyt és más mondta el a cedoko tacil mimoveszt és az élettelen dűnnyögés szegény Chajeszorenak a szívébe hasított. Hiszen így elmondva nincs jelentősége a komor intelemnek.

Chajeszore begubózott az özvegységébe és élt az ura emlékének. Azt hitte, örökre kötötte le a szomorúság az ő asszonyszárnyait.

Aztán egyszerre csak elébe bukkant reb Zriel Reines, aki szintén özvegy volt. Szemre elég tetszetős, bár egy kicsikét véznának és jelentéktelennek látszott. De hegybefutó vörös szakálla tudósnek láttatta.

— Egy meréne — ujjongott magába Chajeszore — és otthon, a falujában bizonyosan ő a chevre-gabbe.

Az ujjongása azonban csakhamar alábbszállott, mert reb Zriel bevallotta (az asszony egyenkint húzta ki belőle a szavakat), hogy ő nem meréne, csak közönséges chóver, csak „reb“, mint ezer más és nem is chevre-gabbe, bár ez inkább lehetne, ha chevre volna, de az nincs.

— Ugy — nyujtotta a szót a szép özvegyasszony — akkor mit akar? Az uram, zichrojno livrocho* chevre-gabbe volt és alább nem adom. Nekem legalább egy gabbe kell.

Reb Zriel le volt sujtva. Az asszony szép és fiatal volt, inkább jómódu, mint szegény, szóval: egészen hozzáillő. Hogy lemondjon róla, arról szó sem lehet. De, hogy feleségül megkaphassa, az sem látszott könnyűnek.

— Mit lehet itt tenni? — tündött magában, mikor haza ment.

Előbb azt felelte magának, hogy semmit. Chajeszore egy chevre-gabbet akar, punktum. Hát ő nem az, nem is lehet, mert gabbe csak ott lehet, ahol chevre van, náluk nincs. Sohse is volt. Nem kellett. Náluk emberemlékezet óta nem fordult elő haláleset. A kisnyusztjai zsidók, ha meghaltak, hát idegenben haltak meg. Mert a kisnyusztjai zsidók abból éltek, hogy ujévtől ujévig az országot járták. A mármárosi, ungi és beregi szegény lányokat ők adták férjhez. Ha egy ökörmezei vagy szolyvai zsidó férjhez akarta adni a leányát és hiányzott a szükséges hozomány, akkor nem ő maga ment hachnoszesz-kalle-utra**, hanem fogadott egy kisnyusztjai zsidót, aki a nedan összegyűjtését magára vállalta. Nem ingyen persze. Az összegyűjtött pénzek egyharmadáért. Ez elég jó foglalkozás és a kisnyusztjaiak igen kiválóan értettek hozzá.

Röghöz kötött foglalkozása csak reb Zrielnek volt. Sok mindenféle fogyatékosága kényszerítette erre. Egy hachnoszesz-kalle-snorrrer nem lehet akárki. A legelső feltétel, hogy a külseje imponáljon. Ugy fessen, mint egy rabbi. Aztán valóban zsidós is legyen, mert az ilyennek többet adnak. Végül tudjon követelni, ha a kérés nem használ. Reb Zriel tudatlan volt, kishívésü és félénk természetü. Dehogya is tudott erőszakoskodni.

Ezért vetette magát a kereskedésre, amely távolról sem volt olyan jövedelmező, mint a hozomány-gyűjtés, de szegénykedni sem kellett, úgy, hogy nem volt tulságosan vakmerő, mikor a szép Chajeszore kezére spekulált. Csupán

* Adott legyen az emléke.

** Leánykiházásító utra.

abban hibázott, hogy nem vette számításba az asszony nagyravágyó természetét és nem gondolt arra, hogy mint közéleti embert keveselni fogja.

— Szamár voltál, reb Zriel — pirongatta magát — tudhattad volna, hogy egy gabbet el lehet temetni, de elfelejteni csak egy másik gabbe kedvéért lehet.

Aztán tovább okoskodott:

— De mért ne lehetnék én gabbe? Mért ne? Szeretném tudni: mért ne lehetnék?

Nagyon jól tudta, mért nem lehet, de azért egyre azt hajtogatta, hogy miért ne? És ezt addig-addig ismételte, amíg szentül hitte, hogy igazán még az lehet. Egy nagyszerű terv bontakozott ki az agyából. Chevret alakít. Egy igazi chevret, amely az eleveneknek segedelmet, a halottaknak meg végtisztességet adjon.

Ujévkor, mikor az emberek haza kerültek, előadta a tervét, még pedig olyan szokatlan ékesszólással, hogy megbámulták. A végén mégis a szemébe nevettek:

— Reb Zriel — gunyolódott reb Simen Wächter — minek magának a chevre? Az apja zichrojno livrocho idegenben halt meg és mégis nagyon jól érezte magát.

— Nem lehet tudni — felelt reb Zriel — csodák is történhetnek. Hátha valamelyikünk — chaszveclulle* — itthon halna meg.

— Kicsoda? — nevetett reb Simen — és mikor reb Zriel? Hát mikor vagyunk mink itthon? roshasonokor és jomkippurkor. Hát olyan szchijéja** még nem volt egy kisnyusztjai embernek, hogy roshasonokor haljon meg, vagy jomkippurkor!

Reb Zriel nem hagyta magát, ha nem fogott az egyik argumentum, előhozakodott egy másikkal.

— A chevre nem csak a halottakért kell, hanem az élőkért is. Kell egy chevre, amely a szegényekkel jót tegyen. Ki látott már olyan zsidó hitközséget, amely a szegényeit éhen halatja? Muszáj jót tenni.

— Hogyne — feleltek erre — ha van kivel. De nekünk nincsenek szegényeink.

Ez igaz volt. Reb Zriel most már nem erőltette a dolgot, mert azt be kellett látnia, hogy a jótetéshez első sorban szegények kellene.

Ezekután az lett volna a legokosabb, ha nem álmodik többet a szép özvegyasszonyról, de a gyöngye emberek tudvalevőleg a legmakacsabbak, ha egyszer valamit a fejükbe vettek. Ő sem akart lemondani az asszonyról, bárha elég józan volt ahhoz, hogy az akadályokat leküzdhetlenné lássa.

— Mégis lesz itt chevre és mégis én leszek a gabbe — biztatta magát, noha egyelőre nem tudta, hogyan fogja nyélbe ütni ezt a nagy csodát.

De az isten megsegítette. Az isten nyilván szintén azt akarta, hogy Kisnyusztján chevre legyen.

Felsőnyusztján kezdődött a csoda.

Vásár volt Felsőnyusztján és reb Zriel egy pár ökörbőrt vitt oda. Vásár után a klauzba ment imádkozni. Itt feltűnt neki egy hatalmas szál ember, gyönyörű fekete szakállal, amely hullámosan egészen az övéig omlott.

* Ments Isten.

** Vallásosságból eredő érdem. A szent zsidók különös isteni kegynek tekintik a szent ünnepeken való meghalást.

— Egy gyönyörű zsidó, gondolta magában reb Zriel és élvezettel nyugtatta rajta a szemét. Micsoda szép ojrech* lenne ebből. De ehhez szerencse kell. Éppen egy ojrechnek kell ilyen szerencséje, hogy úgy nézzen ki, mint egy lebergi milliomos. Mert mér? Mert ha szerencséje van, akkor nem lesz ojrech belőle. Annyi bizonyos, hogy ez gyönyörű zsidó.

A gyönyörű zsidó észrevette, hogy reb Zriel nézi és igen méltóságosan feléje közeledett.

— Sulem alájchem — köszöntötte leereszkedően.

— Alájchem sulem — adta vissza reb Zriel a köszöntést.

Aztán beszédbe eredtek. Tíz perc alatt úgy ismerték egymást, mintha a gyerekkorukat is együtt élték volna át. Reb Zriel tudta, hogy reb Smelkele szegény ember, sőt nagyon szegény, csak azt nem tudta még, hogy elfogad-e alamizsnát. Attól félt, hogy nem fogad el, mert roppant büszkének mutatta magát.

— Mit gondol, reb Zriel — szólt önérzetesen — miért a világ? Mert itt vagyunk, mink szegények. Azt hiszi állna, ha csupa gazdag ember volna a világon. Egy gonpolat se. A gazdagok egy csöpp jót se tehetnének. Ha pedig nem tennének jót, akkor mért állna a világ? Én mondom magának, reb Zriel, a gazdagok számára, mi vagyunk a takarékok.

Reb Smelkele ezt úgy mondta, mintha legalább az Angol Banknak volna a vezérigazgatója.

Reb Zriel a zsebébe sülyesztette a kezét, de még mindig tétozódott. Merjen-e egypár garast adni ennek a méltóságos külsejű zsidónak.

Reb Smelkele megértette a mozdulatot.

— Ech nem**, szólt kegyesen és reb Zriel felé nyujtotta a nyitott tenyerét.

Reb Zriel boldog volt, hogy adhatott.

— Reb Smelkele — szólt neki aztán félénken — nem volna magának kedve mi hozzánk jönni Kisnyusztjára?

— Miért ne, habár Kisnyusztja nem tetszik nekem.

— Miért — ijedezett reb Zriel.

— Az nem község, ott nincsenek jó zsidók.

— Vannak.

— Nincsenek. Egyet se ismerek.

— Én akár tizet is.

— No hát, kik azok?

Reb Zriel gondolkodott. Aztán tépelődve kérdezte:

— Hát muszáj azoknak éppen kisnyusztjaiaknak lenni?

Végül mégis megegyeztek, Reb Smelkele megígérte, hogy Kisnyusztjára költözködik. Kézfogással kötelezte magát arra, nem fog kereskedni, se semmiféle munkát senkitől el nem vállal, ezzel szemben reb Zriel tisztességes megélhetést biztosított neki. Olyan könyöradományt kap a hitközségtől, hogy egy élvezet lesz.

Igy telepedett meg reb Smelkele Kisnyusztján. A létesítendő chevranak, hogy úgy mondjam, ő volt az alapköve.

* Koldus.

** Veszek.

(Folytatása következik.)

TELEFON 13702. SZÁLLODA ÉS ÉTTEREM TELEFON 13702.

JOSEF GUTH WIEN, II., STEFANIESTRASSE 14

A legizletesebb konyha és kitünő italok. □□□□□□□□ Szobák 2 korona 80 fillértől feljebb.